

669

UDENRIGSMINISTERIET

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EU-sekr.

23. marts 2004

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges i forbindelse med Det Europæiske Råd i Bruxelles den 25.-26. marts 2004 Rådets og Kommissionens fælles midtvejsrapport om gennemførelsen af det detaljerede arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa, 6905/04.

P. H. D. D. D.

**RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION**

**Bruxelles, den 3. marts 2004
(OR. en)**

6905/04

EDUC 43

RESULTAT AF DRØFTELSENE

i: Rådet
den: 26. februar 2004

Tidl. dok. nr.: 6236/04 EDUC 32 + COR 1
Komm. forsl. nr.: 14358/03 EDUC 168 – KOM (2003) 685 endelig

Vedr.: UDDANNELSE OG ERHVERVSUDDANNELSE 2010 – LISSABON-
STRATEGIENS SUCCES AFHÆNGER AF GENNEMFØRELSEN AF HASTENDE
REFORMER
Fælles midtvejsrapport fra Rådet og Kommissionen om gennemførelsen af det detalje-
rede arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa

I forlængelse af det mandat, som Det Europæiske Råd på mødet i marts 2002 i Barcelona gav Rådet og Kommissionen til på forårsmødet i 2004 at orientere Det Europæiske Råd om den effektive gennemførelse af det detaljerede arbejdsprogram for uddannelsessystemerne 2010, vedtog Rådet og Kommissionen ovennævnte fælles midtvejsrapport, som er vedlagt dette dokument, med henblik på forelæggelse for Det Europæiske Råd i Bruxelles (den 25.-26. marts 2004).

UDDANNELSE OG ERHVERVSUDDANNELSE 2010
LISSABON-STRATEGIENS SUCCES AFHÆNGER AF GENNEMFØRELSEN AF
HASTENDE REFORMER

Fælles midtvejsrapport fra Rådet og Kommissionen
om gennemførelsen af det detaljerede arbejdsprogram
for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa

INDHOLDSFORTEGNELSE

UDDANNELSE OG ERHVERVSUDDANNELSE 2010: VIGTIGE SIGNALER FRA RÅDET OG KOMMISSIONEN TIL DET EUROPÆISKE RÅD	4
INDLEDNING: EN AFGØRENDE ROLLE I LISSABON-STRATEGIEN	7
AFSNIT I: DER ER STADIG MEGET AT GØRE, OG TIDEN ER KNAP	10
1.1. DER ER BLEVET GJORT FREMSKRIDT I DET EUROPÆISKE SAMARBEJDE.....	11
1.1.1. <i>Første skridt mod gennemførelse af arbejdsprogrammet</i>	11
1.1.2. <i>Videregående uddannelse er af afgørende betydning for et videnbaseret Europa</i>	12
1.1.3. <i>Første konkrete resultater af gennemførelsen af Københavnserklæringen</i>	14
1.1.4. <i>Øger og bedre mobilitet på uddannelsesområdet</i>	15
1.2. EU SKAL INDHENTE SINE STØRSTE KONKURRENTER.....	16
1.3. MANGE ADVARSELSLAMPER BLINKER STADIG	18
AFSNIT II: TRE OMRÅDER I FOKUS	22
2.1. REFORMER OG INVESTERINGER SKAL KONCENTRERES OM NØGLEOMRÅDERNE	22
2.1.1. <i>Effektiv mobilisering af de nødvendige ressourcer</i>	23
2.1.2. <i>Lærergerningen skal gøres mere attraktiv</i>	24
2.2. LIVSLANG LÆRING SKAL GØRES TIL EN REALITET.....	24
2.2.1. <i>Nye omfattende, sammenhængende og samordnede strategier</i>	24
2.2.2. <i>En målrettet indsats over for de dårligt stillede grupper</i>	27
2.2.3. <i>Anvendelse af fælles europæiske referencer og principper</i>	27
2.3. DER SKAL SKABES ET EUROPÆISK UDDANNELSESOMRÅDE.....	28
2.3.1. <i>Behovet for en europæisk referenceramme for kvalifikationer [...]</i>	28
2.3.2. <i>Øget mobilitet gennem fjernelse af hindringer og aktiv promovering</i>	29
2.3.3. <i>Styrkelse af den europæiske dimension i uddannelsen</i>	30
AFSNIT III - EN STYRKET PROFIL FOR "UDDANNELSE 2010"	31
3.1. ØGE DET EUROPÆISKE ARBEJDSPROGRAMS SYNLIGHED	31
3.2. EN MERE EFFEKTIV GENNEMFØRELSE AF PROGRAMMET.....	31
3.3. Styrkelse af samarbejdet og måling af fremskridtene	32
STATISTISK BILAG	34

UDDANNELSE OG ERHVERVSUDDANNELSE 2010: VIGTIGE SIGNALER FRA RÅDET OG KOMMISSIONEN TIL DET EUROPÆISKE RÅD

1. De menneskelige ressourcer er Den Europæiske Unions største aktiv. De er essentielle for opnåelse og overførsel af viden og spiller en afgørende rolle for ethvert samfunds innovationspotentiale. Investering i uddannelse er en nøglefaktor for EU's konkurrenceevne, holdbar vækst og beskæftigelse og derfor en forudsætning for at nå de økonomiske, sociale og miljømæssige mål, som Det Europæiske Råd i Lissabon fastlagde for Den Europæiske Union. Det er ligeledes yderst vigtigt at styrke synergien og komplementariteten mellem uddannelse og andre politikker så som beskæftigelse, forskning og innovation og makroøkonomisk politik.
2. Rådet og Kommissionen erklærer på ny, at de er fast besluttet på at gøre en indsats i medlemsstaterne og på EU-niveau for at nå de aftalte mål om, at uddannelsessystemerne i Europa skal være en kvalitetsreference på verdensplan inden 2010. Vedtagelsen af europæiske benchmarks på fem nøgleområder er endnu et bevis på undervisningsministrenes vilje til at handle. For at støtte medlemsstaternes bestræbelser skal der samtidigt og omgående gøres en indsats på følgende tre prioriterede områder:

Reform og investering skal koncentreres om de områder, der er vigtigst for det videnbaserede samfund

Med henblik på at gøre Den Europæiske Union til verdens mest videnbaserede økonomi er der et presserende behov for at investere mere og mere effektivt og reelt i menneskelige ressourcer. Dette forudsætter større offentlige investeringer i områder, der er vigtige for videnfundet, og, hvor det er relevant, større private investeringer, navnlig inden for videregående uddannelse, voksenuddannelse og efter- og videreuddannelse. EU-finansiering, bl.a. fra strukturfondene og uddannelsesprogrammerne, bør også i stigende grad kunne støtte udviklingen af humankapitalen.

Livslang læring skal gøres til en realitet

Der er behov for sammenhængende og brede nationale strategier for livslang læring. Det er i den forbindelse nødvendigt at fremme mere effektive partnerskaber mellem nøgleaktørerne, dvs. erhvervslivet, arbejdsmarkedets parter og uddannelsesinstitutioner på alle niveauer. Strategiernes skal omfatte validering af tidligere læring, og der skal skabes et læringsmiljø, der er åbent, attraktivt og tilgængeligt for alle og navnlig for dårligt stillede befolkningsgrupper. Udviklingen af fælles europæiske referencer og principper bør prioriteres, og de skal gennemføres under hensyn til nationale situationer og inden for medlemsstaternes beføjelser.

Oprettelse af et uddannelsens Europa

Der er behov for at udvikle en europæisk ramme baseret på nationale rammer, som skal udgøre et fælles referencegrundlag for anerkendelse af kvalifikationer og kompetencer. Anerkendelse af eksamensbeviser og certifikater over alt i Europa er afgørende for udviklingen af et europæisk arbejdsmarked og unionsborgerskabet. Medlemsstaterne bør også træffe de nødvendige foranstaltninger til at fjerne hindringer for mobilitet og yde den nødvendige finansielle støtte i forbindelse med og ud over fællesskabsprogrammerne.

3. Der er allerede gjort betydelige fremskridt som for eksempel vedtagelsen af programmerne om Erasmus Mundus og eLearning, ligesom det europæiske samarbejde inden for erhvervsuddannelse og videregående uddannelse er blevet udvidet. Selv om der er gjort fremskridt på nationalt plan, halter man stadig bagefter på vigtige områder, f.eks. er deltagelsen i livslang læring begrænset. Overgangen til et videnbaseret samfund er både en udfordring og en chance for de nye medlemsstater. Deres engagement og erfaringer med hensyn til reformer er et bidrag til udviklingen i EU som helhed.

4. På baggrund af ovenstående betragtninger og som et bidrag til Lissabon-målene bør tempoet for reformerne af uddannelsessystemerne sættes op. Samtidig bør der tages behørigt hensyn til Uddannelse 2010, når de nationale politikker fastlægges. I denne sammenhæng understreger Rådet og Kommissionen den betydning, de tillægger den næste generation af uddannelsesprogrammer. Rådet og Kommissionen vil hvert andet år orientere Det Europæiske Råd om, hvilke fremskridt der er gjort i forbindelse med gennemførelsen af det detaljerede arbejdsprogram for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010.

INDLEDNING: EN AFGØRENDE ROLLE I LISSABON-STRATEGIEN

På mødet i Lissabon i marts 2000 konstaterede Det Europæiske Råd, at *"EU står over for en helt ny situation som følge af globaliseringen og de udfordringer, som en ny videnbaseret økonomi frembyder"*, og satte sig et vigtigt strategisk mål for 2010, nemlig *"at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed"*. Det Europæiske Råd understregede, at disse ændringer ikke blot kræver *"en radikal forandring af den europæiske økonomi"*, men også et ambitiøst program *"for modernisering af de sociale velfærdssystemer og uddannelsessystemerne"*.

Uddannelsespolitikken er nøglen til opnåelse og overførsel af viden og er en afgørende faktor i ethvert samfunds innovationspotentiale. Den står derfor centralt i denne nye dynamik og supplerer og indgår i en synergi med EU's andre indsatsområder så som beskæftigelse, social inddragelse, forskning og innovation, kultur- og ungdomspolitik, erhvervs politik, informationssamfundet, den økonomiske politik og det indre marked. Både almen og erhvervsrettet uddannelse drager fordel af udviklingen på disse områder og bidrager til gengæld at give denne udvikling større gennemslagskraft. Dette indebærer en anerkendelse af uddannelsessystemernes rolle, der går hånd i hånd med et øget ansvar og et stadig mere påtrængende behov for modernisering og ændring, navnlig set i lyset af udvidelsen af EU.

De menneskelige ressourcer er EU's største aktiv, og investeringerne på dette område anerkendes nu som en afgørende forudsætning for vækst og produktivitet på samme måde som investeringer i kapital eller udstyr er det. Det anslås, at en forlængelse af befolkningens gennemsnitlige uddannelse med ét år vil øge den økonomiske vækst med 5% på kort sigt og med yderligere 2,5% på lang sigt¹. Desuden er det allerede tydeligt bevist, at uddannelse har en positiv indvirkning på beskæftigelse², sundhed, social inddragelse og aktivt medborgerskab.

¹ Meddelelse fra Kommissionen: Effektiv investering i uddannelse og erhvervsuddannelse: en absolut nødvendighed for Europa. KOM (2002) 779 af 10. januar 2003 (dok. 5269/03).

² Arbejdsløsheden falder i takt med, at uddannelsesniveaet stiger. Dette medfører en tilsvarende mindskelse af de dertil knyttede økonomiske og sociale omkostninger. Beskæftigelsen blandt den erhvervsaktive befolkning stiger også i takt med det opnåede uddannelsesniveau.

Hvis EU skal klare sig bedre end sine konkurrenter inden for den videnbaserede økonomi, er det yderst vigtigt at investere mere og mere effektivt i almen og erhvervsrettet uddannelse. Dette er især relevant i betragtning af, at udfordringerne fra det videnbaserede samfund og den videnbaserede økonomi vil blive endnu større i de kommende år. Da det gennemsnitlige arbejdsliv sandsynligvis vil blive forlænget, og de økonomiske og teknologiske ændringer vil blive stadig hurtigere, vil borgerne stadig oftere skulle fortsætte med at ajourføre deres kvalifikationer og kompetencer. Fremme af beskæftigelsesegnethed og mobilitet på et åbent europæisk arbejdsmarked, som kompletterer det indre markedet for varer og tjenesteydelser, skal være en prioritet, og der vil dermed blive stillet større krav til almen uddannelse og erhvervsuddannelse. Det er i den forbindelse vigtigt at skabe stærkere bånd mellem uddannelsesverdenen og arbejdsgiverne, således at de får bedre forståelse for hinandens behov. Det videnbaserede samfund skaber samtidig nye behov for social samhørighed, aktivt medborgerskab og personlig tilfredsstillelse, som uddannelse kan yde et væsentligt bidrag til at opfylde.

På denne baggrund vedtog Det Europæiske Råd i Stockholm i marts 2001 tre strategiske mål (og tretten tilknyttede konkrete mål) for uddannelsessystemerne, der er koncentreret om bedre kvalitet, adgang for alle og åbning mod resten af verden¹. I marts 2002 godkendte Det Europæiske Råd i Barcelona et arbejdsprogram for gennemførelsen af disse mål², og opfordrede til tættere samarbejde inden for videregående uddannelse og erhvervsuddannelse. Arbejdsprogrammet danner den strategiske referenceramme for de uddannelsespolitikker, der skal fastlægges i EU for at gøre det muligt at nå målet om, at uddannelsessystemerne i Europa skal være "*en kvalitetsreference på verdensplan inden 2010*".

Denne fælles rapport fra Rådet og Kommissionen opfylder anmodningen fra Det Europæiske Råd i Barcelona om, at der i marts 2004 forelægges en rapport om gennemførelsen af arbejdsprogrammet for målene³. Rapporten gør status over de fremskridt, der hidtil er gjort, peger på de kommende udfordringer og foreslår en række foranstaltninger, som skal træffes for at nå de fastsatte mål.

¹ Rapport fra Rådet (uddannelse) til Det Europæiske Råd om "uddannelsessystemernes konkrete fremtidige mål", <http://register.consilium.eu.int/pdf/fr/01/st05/05980f1.pdf>.

² Detaljeret arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa <http://ue.eu.int/newsroom/related.asp?BID=75&GRP=4280&LANG=1>.

³ Punkt 43 i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona den 15. og 16. marts 2002 (dok. SN 100/1/02 REV 1).

Da det er nødvendigt at samordne de uddannelsespolitikker, der bidrager til at nå Lissabon-målene, omhandler denne fælles rapport også gennemførelsen af henstillingen og handlingsplanen vedrørende mobilitet¹, Rådets resolution om livslang læring² og ministererklæringen fra København om "et styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse"³. Den bygger også på opfølgningen af en række meddelelser fra Kommissionen, navnlig om det presserende behov for at investere mere og bedre i de menneskelige ressourcer⁴, universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund⁵, behovet for at gøre forskerfaget i Europa mere attraktivt⁶, og på sammenligninger af EU's uddannelsesresultater med resten af verdens.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 10. juli 2001 om "mobilitet i Det Europæiske Fællesskab for studerende, personer under erhvervsuddannelse, volontører, undervisere og erhvervslærere" (EFT L 215 af 9.8.2001) og aktionsplan for mobilitet (EFT C 371 af 23.12.2000).

² Rådets resolution af 27. juni 2002 om livslang læring (EFT C 163 af 9.7.2002).

³ Erklæring fremsat af undervisningsministrene og Kommissionen på deres møde i København den 29. og 30. november 2002 om et styrket europæisk samarbejde om erhvervsuddannelse (http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html). Den er baseret på Rådets (uddannelse) resolution af 19. december 2002 om det samme emne (EFT C 13 af 18.1.03).

⁴ Meddelelse fra Kommissionen om "effektiv investering i uddannelse og erhvervsuddannelse: en absolut nødvendighed for Europa". KOM(2002) 779 af 10. januar 2003 (dok. 5269/03).

⁵ Meddelelse fra Kommissionen om "universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund". KOM(2003) 58 endelig udg. af 5. februar 2003 (dok. 5355/03).

⁶ Meddelelse fra Kommissionen om "forskere i det europæiske forskningsrum: et fag, mange muligheder". KOM(2003) 436 af 18. juli 2003 (dok. 12420/03).

AFSNIT I: DER ER STADIG MEGET AT GØRE, OG TIDEN ER KNAPE

Som Det Europæiske Råd understregede på sit møde i Bruxelles i oktober 2003¹, skal der lægges særlig vægt på udvikling af humankapital for at øge væksten i EU, navnlig gennem flere investeringer i uddannelse og en større samordning med social- og beskæftigelsespolitikken. Rådet lægger også i sine beskæftigelsesretningslinjer fra juni 2003² vægt på udvikling af humankapital og livslang læring. For nylig blev det i rapporten fra Den Europæiske Beskæftigelses-taskforce under forside af Wim Kok understreget, at der er behov for, at der investeres mere og mere effektivt i humankapital.

Det vil være en mellemlang eller sågar en langsigtet proces at ændre uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne. De debatter og reformer, der er blevet lanceret både i de nuværende og i de kommende EU-medlemsstater, viser, at de ansvarlige uddannelsesmyndigheder, herunder arbejdsmarkedets parter, er rede til at tackle de problemer, de står overfor. De er begyndt at tilpasse deres systemer og bestemmelser til videnssamfundets og -økonomiens udfordringer. Det skal i den forbindelse erindres, at både de nuværende og de kommende medlemsstater har forskellige udgangspunkter, og at de igangsatte reformer afspejler forskellige nationale realiteter og prioriteter.

Det er kun to år siden, at arbejdsprogrammet blev vedtaget, og det er derfor for tidligt at vurdere, hvilke præcise fremskridt der er gjort. Det er imidlertid muligt og meget vigtigt på nuværende stadium at undersøge, hvor meget der endnu skal gøres for at nå de ambitiøse, men realistiske mål, der blev sat i fællesskab. De foreliggende rapporter og indikatorer fører til den samme konklusion, nemlig at tempoet for reformerne skal sættes op, hvis EU skal nå sine mål på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet. Der er stadig for mange svage punkter, som begrænser EU's udviklingspotentiale. Dette er vigtigt, da det tager en vis tid, før resultaterne af reformen af uddannelsessystemerne trænger igennem, og måltidspunktet 2010 nærmer sig hastigt. Desuden er de kommende medlemsstater i mange tilfælde langt bagefter med hensyn til at udvikle en videnbaseret økonomi og et videnbaseret samfund. Det er af stor betydning, at de deltager fuldt ud i arbejdsprogrammet, og de bør støttes i deres bestræbelser herpå.

¹ Punkt 19 i konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles den 16. og 17. oktober 2003 (dok. SN 300/03).

² Rådets afgørelse af 22. juli 2003 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik (EUT L 197 af 5.8.2003).

1.1. Der er blevet gjort fremskridt i det europæiske samarbejde

1.1.1. Første skridt mod gennemførelse af arbejdsprogrammet

Med arbejdsprogrammet for uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemernes mål indføres der et mere struktureret samarbejdsområde mellem 31 europæiske lande¹, og det inddrager alle de berørte aktører (repræsentanter for civilsamfundet og europæiske arbejdsmarkedsparter) og internationale organisationer (som f.eks. OECD, UNESCO og Europarådet).

Arbejdsprogrammet dækker alle uddannelsessystemer og -niveauer og tager højde for nye politiske initiativer, herunder især Erasmus Mundus² og eLearning-programmet³, som blev vedtaget for nylig, samt fremme af indlæring af fremmedsprog og sproglig mangfoldighed⁴.

Der er siden anden halvdel af 2001 blevet nedsat en række arbejdsgrupper for at støtte gennemførelsen af de fælles mål. Det var nødvendigt for at indkredse de prioriterede områder, gøre status over de opnåede erfaringer, opstille en første liste over indikatorer til måling af fremskridt og skabe den nødvendige konsensus mellem alle de involverede parter. På dette grundlag har de fleste arbejdsgrupper indhentet og udvalgt eksempler på god praksis med hensyn til politikker og strategier i de forskellige lande. Eksemplerne vil blive behandlet på et senere stadium for at indkredse dem, der har givet gode resultater. De bedste eksempler vil blive formidlet videre til interesserede kredse og vil kunne bruges som støtteredskaber for udvikling af politikker på nationalt plan.

¹ De 15 medlemsstater og efter Bratislava-ministererklæringen fra juni 2002 de 10 tiltrædelseslande, de 3 kandidatlande og 3 EFTA/EØS-lande (Island, Liechtenstein og Norge).

² Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse af 5. december 2003 om etablering af et program, der skal øge kvaliteten af de videregående uddannelser og fremme den mellemfolkelige forståelse gennem samarbejde med tredjelande (Erasmus Mundus) (2004-2008). EUT L 345 af 31. december 2003.

³ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om vedtagelse af et flerårigt program (2004-2006) for effektiv integrering af informations- og kommunikationsteknologi (ikt) i uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne i Europa (eLearning-programmet) EUT L 345 af 31. december 2003.

⁴ "Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed: Handlingsplan 2004-2006" KOM(2003) 449 af 24. juli 2003 (dok. 11834/03).

Den åbne koordinationsmetode omfatter bl.a. indikatorer og europæiske referenceværdier ("benchmarks"), som har betydning for uddannelse 2010-arbejdsprogrammet¹. Undervisningsministrene tog et afgørende skridt, da de i maj 2003 blev enige om fem europæiske benchmarks, skal nås inden 2010, idet de samtidig understregede, at de ikke vil fastsætte nationale mål eller pålægge de nationale regeringer at træffe foranstaltninger². Nogle lande har gjort disse til nationale mål som et led i bestræbelserne på at nå de europæiske referenceværdier.

Rådet og Kommissionen påpeger nødvendigheden af at accelerere de nationale aktioner på nøgleområder inden for Uddannelse 2010 samt behovet for en øget fællesskabsindsats, navnlig gennem udveksling af god praksis, for at støtte de nationale bestræbelser.

1.1.2. Videregående uddannelse er af afgørende betydning for et videnbaseret Europa

Da sektoren for videregående uddannelse står på skillevejen mellem forskning, uddannelse og innovation, er den en afgørende faktor for den videnbaserede økonomi og det videnbaserede samfund, ligesom den er nøglen til EU's konkurrenceevne. Den europæiske sektor for videregående uddannelse bør derfor stræbe efter at nå et særlig højt kvalitetsniveau og blive en kvalitetsreference på verdensplan for at kunne konkurrere med de bedste i verden.

Som led i Bologna-processen er der truffet eller planlagt vigtige foranstaltninger på en række nøgleområder. På et møde for nylig i Berlin³ indkredsede ministrene fra de deltagende lande en række prioriteter på kort sigt for at øge tempoet i skabelsen af et europæisk område for videregående uddannelse inden 2010. Ministrene fra de deltagende lande:

- gav tilsagn om at støtte den videre udvikling af kvalitetssikring på institutionelt, nationalt og europæisk plan og understregede, at der bør udvikles gensidige fælles kriterier og metodologier på dette område.

¹ Det Europæiske Råd i Bruxelles i marts 2003 understregede relevansen af "at fastsætte referenceværdier for bedste praksis og sikre effektive investeringer i menneskelige ressourcer".

² Rådets konklusioner af 5. maj 2003 om referenceværdier for europæiske gennemsnitsresultater på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet (benchmarks) (EUT C 134 af 7.6.2003).

³ Kommuniké fra de europæiske undervisningsministres møde i Berlin den 19. september 2003 om virkeliggørelsen af det europæiske område for videregående uddannelse.

- gav tilsagn om at indlede gennemførelsen af den trindelte gradsstruktur i den videregående uddannelse inden 2005. I denne forbindelse lovede de også at udarbejde en overordnet kvalifikationsnøgle til Det Europæiske område for videregående uddannelse.
- understregede betydningen af Lissabon-konventionen om anerkendelse af kvalifikationer¹, som bør ratificeres af alle de lande, der deltager i Bologna-processen.
- satte sig som mål, at alle studerende, der afslutter deres uddannelse efter 2005, skal modtage deres Diploma Supplement (supplement til eksamensbeviser) automatisk og gratis.

Ministrene understregede også, at det er vigtigt at skabe større synergi mellem det europæiske område for videregående uddannelse og det europæiske forskningsrum. Endelig blev de enige om at overvåge deltagerlandenes fremskridt.

Selv om der er tale om store fremskridt, bør det ikke glemmes, at den videregående uddannelses rolle i Lissabon-strategien rækker ud over det reformprogram, der blev indledt med Bologna-erklæringen. Universiteterne² omfatter så forskellige og vigtige områder som uddannelse af lærere og kommende forskere, deres mobilitet inden for EU, den rolle, som Europas kultur, videnskab og værdier skal spille på verdensplan, åbenhed over for virksomheder, regioner og samfundet i almindelighed samt integrering af sociale og medborgercentrerede dimensioner i læseplanerne. Med sin meddelelse om "universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund"³ indledte Kommissionen en høring af alle parterne i universitetsverdenen om nøglespørgsmål som finansiering, institutionernes forskelligartede opgaver og prioriteter, udvikling af ekspertisecentre, forskellige karriereretningers tiltrækningskraft og samarbejdsnetværk. Kommissionen vil i det første semester af 2004 fremlægge sine konklusioner og forslag med hensyn til videregående uddannelse i Europa.

¹ Konventionen om anerkendelse af kvalifikationer vedrørende videregående uddannelser i det europæiske område.

² "Universiteter": alle former for højere uddannelsesinstitutioner i overensstemmelse med national lovgivning eller praksis, der tilbyder kvalifikationer eller udsteder eksamensbeviser på universitetsniveau, uanset hvorledes disse institutioner benævnes i medlemsstaterne.

³ Meddelelse fra Kommissionen om "universiteternes rolle i det europæiske vidensamfund" (KOM(2003) 58 endelig udg. af 5. februar 2003) (dok. 5355/03)

1.1.3. Første konkrete resultater af gennemførelsen af Københavnserklæringen

Erhvervsuddannelsessystemerne spiller en vigtig rolle for gennemførelsen af Lissabon-målene, idet de skal give borgerne kompetencer og kvalifikationer, som svarer til den hurtige udvikling i det moderne arbejdsmarkeds behov. Den omstændighed, at erhvervsuddannelsessystemerne i Europa og de bestemmelser, der regulerer dem, er meget forskelligartede og specifikke, udgør en særlig udfordring med hensyn til gennemsigtighed, kvalitet og anerkendelse af kompetence og kvalifikationer. Specielt er mobilitetsniveauet inden for erhvervsuddannelserne fortsat lavt i forhold til de videregående uddannelser.

Københavnserklæringen, som i november 2002 blev vedtaget af ministre fra 31 europæiske lande, de europæiske arbejdsmarkedsparter og Kommissionen, satte nyt skub i det europæiske samarbejde på dette område om at tackle denne problematik i den livslange lærings perspektiv. Det første års intensive samarbejde har givet konkrete indledende resultater. Et forslag om en samlet europæisk ramme for større gennemsigtighed i kvalifikationer og kompetencer (det nye "Europass"), som er en rationalisering af de nuværende ordninger, blev fremlagt af Kommissionen i december 2003¹ og vil blive behandlet af Rådet og Europa-Parlamentet i de kommende måneder.

Der er også blevet udarbejdet en fælles ramme for kvalitetssikring, herunder et sæt fælles kvalitetskriterier og et kohærent sæt indikatorer. Grundlaget er lagt for et europæisk system for meritoverførsel inden for erhvervsuddannelse, der skal øge mobiliteten. Endelig er der også blevet udviklet et fælles sæt europæiske principper for validering af ikke-formel og uformel læring.

Til trods for denne vigtige udvikling på europæisk plan og den betydelige indsats, der er gjort på nationalt plan for at forbedre den erhvervsrettede uddannelses profil og status, er kvaliteten af erhvervsuddannelserne fortsat meget ujævn i Europa. Samtidig er der i mange sektorer mangel på kvalificeret arbejdskraft. Der må gøres en større indsats, for at erhvervsuddannelserne kan blive lige så attraktive for de unge som almen uddannelse. Det momentum, der allerede er skabt, vil skulle støttes af aktører på alle niveauer, herunder arbejdsmarkedsparterne, som har en del af ansvaret for at nå Lissabon-målene på dette område.

¹ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om en samlet ramme for større gennemsigtighed i kvalifikationer og kompetencer (Europass). KOM (2003) 796 endelig af 17. december 2003 (dok. 5032/04).

1.1.4. Øget og bedre mobilitet på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet

I de rapporter, medlemsstaterne har fremlagt som led i gennemførelsen af henstillingen om mobilitet¹, beskriver de, hvad de har gjort for at fremme mobiliteten, bl.a. ved at fjerne de administrative eller juridiske hindringer for mobilitet. Imidlertid har kun visse medlemsstater klart definerede strategier for mobilitets- eller koordinationsstrukturerne. Disse medlemsstater kan give andre medlemsstater eksempler på god praksis, når de skal udarbejde deres mobilitetsforanstaltninger.

Til trods for stadige forbedringer inden for og uden for fællesskabsprogrammerne er antallet af personer, der deltager i mobilitet fortsat meget begrænset. Ifølge tal, der kun vedrører fællesskabsprogrammerne, er der på årsbasis 120 000 studerende, der benytter Erasmus (hvilket er under 1% af de studerende).

For unge under erhvervsuddannelser og blandt lærere og undervisere er deltagelsen forholdsvis endnu mere utilstrækkelig: i 2002 deltog kun ca. 40 000 personer i en mobilitetsordning finansieret af Leonardo Da Vinci-programmet, og ca. 55 000 lærere på alle niveauer fik mobilitetsstøtte fra Comenius.

Grunden til den utilstrækkelige mobilitet er bl.a., at der trods nylige forbedringer, stadig findes en række juridiske og administrative hindringer, navnlig med hensyn til social sikring, beskatning og anerkendelse af studieperioder, eksamensbeviser og akademiske eller erhvervs-specifikke kvalifikationer. Manglende finansiering og utilstrækkelige organisatoriske rammer udgør fortsat en hindring for de studerendes mobilitet, navnlig for unge under erhvervsuddannelse og lærere og undervisere.

¹ Rapport fra Kommissionen om opfølgning af Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af 10. juli 2001 om mobilitet i Det Europæiske Fællesskab for studerende, personer under erhvervsuddannelse, unge volontører, undervisere og erhvervslærere (KOM(2004) 21 af 23. januar 2004)(dok. 5780/04).

1.2. EU skal indhente sine største konkurrenter

I henhold til nylige analyser¹ er EU bagud i forhold til USA og Japan med hensyn til omfanget af investeringer² i den videnbaserede økonomi, selv om visse medlemsstater ligger på samme niveau som disse lande eller endda højere. For så vidt angår resultater³ inden for den videnbaserede økonomi er EU også bagefter i forhold til USA, men klarer sig bedre end Japan. Der var en bedring i anden halvdel af 1990'erne, men EU vil skulle anstrenge sig for at udligne forskellen i forhold til USA inden 2010.

– *For få investeringer i menneskelige ressourcer*

Det Europæiske Råd opfordrede på sit møde i Lissabon medlemsstaterne til at foretage "en betydelig årlig forøgelse af deres investeringer pr. indbygger i menneskelige ressourcer". I 2000 udgjorde de samlede offentlige udgifter til uddannelse 4,9% af BNP i EU, hvilket svarer til niveauet i USA (5,0%) og ligger over niveauet i Japan (3,6%).

EU lider under en mangel på private investeringer, navnlig inden for videregående uddannelse og efter- og videreuddannelse, hvilket til dels afspejler forskelle i finansierungsstrukturen for uddannelse. I USA er den private investering i uddannelsesinstitutioner fire gange større end i EU (2,2% af BNP i forhold til 0,6%), og i Japan er den dobbelt så stor (1,2%). USA afsætter desuden flere midler pr. studerende end langt de fleste EU-lande på alle uddannelsesniveauer. Forskellen er særlig udtalt inden for de videregående uddannelser, hvor USA bruger mellem to og fem gange så mange midler pr. studerende som EU-landene.

¹ Mod et europæisk forskningsrum, nøgletal 2003-2004. Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Forskning.

² Den sammensatte indikator vedrørende investering omfatter delindikatorer for investering i F&U, antallet af videnskabelige og teknologiske forskere, PhD'er pr. capita, investering i uddannelse, deltagelse i livslang læring, e-forvaltning og faste bruttoinvesteringer.

³ Den sammensatte indikator vedrørende resultater omfatter følgende elementer: den samlede arbejdskraftproduktivitet, videnskabelige og teknologiske resultater, e-handel og niveauet for de gennemførte uddannelser.

– *For få højtuddannede kandidater*

For at være konkurrencedygtig i den videnbaserede økonomi har EU brug for et tilstrækkeligt stort antal højtuddannede kandidater med kvalifikationer, der i passende grad er tilpasset forskersamfundets og arbejdsmarkedets behov. De videregående uddannelser er imidlertid påvirket af, at uddannelserne på gymnasieniveau sakker bagud. I EU har gennemsnitligt 23% af alle mænd og 20% af alle kvinder i aldersgruppen 25-64 år en universitetsuddannelse eller tilsvarende uddannelse. Disse tal ligger langt under tallene for Japan (36% for mænds og 32% for kvinders vedkommende) og USA (37% for den samlede befolkning).

– *EU tiltrækker færre talenter end sine konkurrenter*

Undervisningsministrene har sat sig som mål at gøre EU til "*det foretrukne sted for studerende, videnskabsmænd og forskere fra andre regioner i verden*"¹. Selv om EU sammen med USA er den eneste region i verden, der modtager flere studerende, end de selv sender af sted, foretrækker størstedelen af de asiatiske og sydamerikanske studerende imidlertid at tage til USA. Indtil for nylig var der dobbelt så mange europæiske studerende i USA som amerikanske studerende i Europa. De førstnævnte tager normalt en kandidateksamen fra værtsuniversitetet, som oftest på et højt niveau inden for det naturvidenskabelige og teknologiske område. De sidstnævnte tager normalt til Europa i en kort periode som led i studierne på deres eget universitet, som regel på et tidligt trin i deres studieforbølge og hovedsagelig inden for det humanistiske og samfundsvidenskabelige område.

EU "producerer" flere personer med kandidat- og ph.d.-grader inden for naturvidenskab og teknologi end USA og Japan (25,7% af det samlede antal personer i EU, der afslutter en videregående uddannelse, i forhold til henholdsvis 21,9% og 17,2% i Japan og USA). Alligevel udgør forskere en langt mindre andel af den erhvervsaktive befolkning i EU (5,4 forskere pr. 1 000 erhvervsaktive i 1999) end i USA (8,7) og Japan (9,7), især i de private virksomheder. Dette skyldes forskere, der beslutter at skifte erhverv² (hvilket er tilfældet for op til 40% af nye ph.d.-kandidater). Desuden er det europæiske arbejdsmarked alt for begrænset for forskere, og de forlader derfor EU for at gøre karriere et andet sted, navnlig i USA, hvor de har bedre karrieremuligheder og arbejdsforhold.

¹ Det detaljerede arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa. EFT C 142 af 14. juni 2002.

² Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Forskere i Det Europæiske Forskningsrum - Et fag, mange muligheder. (KOM(2003) 436 af 18. juli 2003)(dok. 12420/03).

1.3. Mange advarselslamper blinker stadig

EU har som helhed gjort gode fremskridt på en række områder, men en analyse af situationen i EU afslører, at der er mangler på andre områder, som vil skulle tackles, hvis man skal nå de fælles mål¹:

Skolefrafaldet er stadig for højt

EU har gjort det til en af sine vigtigste opgaver at løse problemet vedrørende skolefrafald. I 2002 havde næsten 20% af de unge i EU mellem 18 og 24 år forladt skolen uden afgangseksamen og stod uden for EU's videnssamfund (det tilsvarende tal for de tiltrædende lande er 8,4%). Undervisningsministrene er blevet enige om at sætte sig som mål at nedbringe dette tal til 10% inden 2010. Selv om der allerede er gjort betydelige fremskridt, og der er grund til optimisme, skal der stadig gøres en stor indsats i de fleste medlemsstater, hvis dette mål skal nås.

– For få kvinder på de naturvidenskabelige og teknologiske studier

På mødet i Stockholm i marts 2001 understregede Det Europæiske Råd behovet for at tilskynde unge, og navnlig unge kvinder, til at interessere sig for naturvidenskabelige og teknologiske studier og karrierer. Dette er en vigtig forudsætning for EU's forsknings- og innovationskapacitet. Rådet har sat sig to mål, nemlig inden 2010 at øge antallet af studerende på disse uddannelser med 15% og at reducere de kønsrelaterede skævheder. Der er gode chancer for at nå det første mål, mens det andet mål vil kræve en betydelig indsats, idet der i dag er to til fire gange flere mænd end kvinder på de naturvidenskabelige og teknologiske uddannelser i EU.

¹ Baseret på de seneste oplysninger (2000, 2001, 2002). Se det statistiske bilag og for mere komplette data arbejdsdokumentet fra Kommissionen, dok. 5648/04 (SEK(2004) 73).

– *Afsluttede ungdomsuddannelser*

En afsluttet ungdomsuddannelse får stadig større betydning, ikke blot for at komme ind på arbejdsmarkedet, men også for at de studerende kan få adgang til uddannelses- og erhvervsuddannelses-tilbuddene inden for højere og videregående uddannelse. Medlemsstaterne er derfor enige om, at inden 2010 skal mindst 85% af de 22-årige i EU have en afsluttet ungdomsuddannelse.

I 2002 havde 76% af de unge i EU afsluttet en ungdomsuddannelse. Hvis man medregner de tiltrædende lande, hvor 90% af de unge afslutter en ungdomsuddannelse, forbedres EU-gennemsnittet en smule og kommer op på 78,8%. Hvis den nuværende tendens kan opretholdes, vil medlemsstaterne være godt på vej til at nå deres mål i 2010.

– *Næsten 20% af de unge erhverver ikke nøglekompetencer*

Alle har brug for et mindstemål af kompetencer for at kunne studere, arbejde og realisere sig selv i vidensamfundet og -økonomien. OECD har imidlertid beregnet¹, at i 2000 havde 17,2% af unge under 15 år på så vigtigt et område som læsning kun nået det laveste kvalifikationsniveau. EU er stadig langt fra at nå medlemsstaternes mål om at reducere dette tal med 20% inden 2010.

Der er konstateret en lille stigning i antallet af fremmedsprog pr. elev på det almene sekundærtrin, idet gennemsnittet er steget fra 1,2 fremmedsprog pr. elev i begyndelsen af 1990'erne til 1,5 i 2000. Der er stadig lang vej, før man har nået målet om, at alle elever og studerende skal lære mindst to fremmedsprog, som Det Europæiske Råd fastsatte på sit møde i Barcelona i marts 2002. Tallet siger imidlertid intet om kvaliteten af sprogundervisningen og -læringen. For at udbedre denne mangel er Kommissionen sammen med medlemsstaterne i færd med at udvikle indikatorer for sproglig kompetence som ønsket af Det Europæiske Råd i Barcelona.

¹ Resultaterne af Pisa-undersøgelsen (OECD 2000).

– *For få voksne deltager i livslang læring*

I et videnbaseret samfund må man til stadighed ajourføre og forbedre sine kompetencer og kvalifikationer og gøre videst muligt brug af de læringstilbud, der findes. En analyse af de nationale bidrag, der blev modtaget som led i opfølgningen af Rådets resolution om livslang læring¹, bekræftede de fremskridt og svagheder, der allerede var konstateret i analysen af de nationale handlingsplaner for beskæftigelsen² og i den nylige rapport fra Den Europæiske Beskæftigelses-taskforce. I mange lande er visse led i den livslange læringsproces ikke tilstrækkeligt udviklet.³

Svaghederne skyldes ofte, at der fokuseres for meget på kravene til beskæftigelsesegnethed, eller at der lægges for stor vægt på at samle de personer op, der faldet fra under den grundlæggende uddannelse. Dette er helt berettiget, men kan ikke i sig selv udgøre en strategi for livslang læring, som er fuldstændig integreret, sammenhængende og tilgængelig for alle.

Målet om at øge andelen af voksne, der deltager i efter- eller videreuddannelse, til 12,5% kræver en særlig indsats i de fleste (nuværende og kommende medlemsstater). I 2002 blev denne andel anslået til 8,5% i EU, hvilket kun var 0,1% højere end i 2001 og til kun 5,0% i de tiltrædende lande. Desuden har disse tal, der ellers har været stigende siden midten 1990'erne, ligget konstant på samme niveau i de seneste år.

– *Der er en overhængende fare for mangel på kvalificerede lærere og undervisere*

I EU er gennemsnitligt 27% af lærerne i grundskolen og 34% af lærerne på sekundærtrinnet over 50 år gamle. Det skønnes, at der inden 2015 skal ansættes - og uddannes - mere end en million lærere til grundskolen og sekundærtrinnet. Denne massive fornyelse af lærerstanden i de fleste lande er både en stor udfordring og indeholder samtidig mange muligheder.

¹ Det drejer sig om de nationale rapporter om gennemførelsen af resolutionen om livslang læring. En sammenfatning kan findes på følgende internetadresse:
http://europa.eu.int/comm/education/index_fr.html.

² Meddelelse fra Kommissionen til Rådet: "Udkast til fælles rapport om beskæftigelsen 2003/2004" (KOM (2004) 24 af 21. januar 2004)(dok. 5620/04).

³ Dette er især tilfældet for koordinationen mellem alle de berørte parter, udviklingen af fleksible uddannelsesforløb og overgangen mellem de forskellige uddannelsesstrukturer og -systemer, en kontinuerlig uddannelseskultur helt fra den unge alder, offentlig/private partnerskaber og uddannelse på arbejdspladsen.

Men de unge står ikke i kø for at gå i gang med lærergerningen, og nogle lande vil komme til at stå over for en alvorlig mangel på kvalificerede lærere og undervisere, som det blev påpeget for nylig af OECD¹. Denne situation giver anledning til spørgsmål om, hvordan man kan gøre dette erhverv mere attraktivt for at tiltrække og fastholde de bedst egnede ved hjælp af favorable karrierestrukturer og understreger behovet for efter- og videreuddannelse af høj kvalitet, for at lærerne kan forbedre sig på deres skiftende rolle.

¹ Education at a Glance. OECD Indicators (2003).

AFSNIT II: TRE OMRÅDER I FOKUS

De ovenstående iagttagelser understreger, hvor vigtigt det er omgående at iværksætte reformerne og føre Lissabon-strategien ud i livet med større beslutsomhed. Uddannelsesmålene i det detaljerede arbejdsprogram, der blev vedtaget i 2002, vil stadig være fuldt ud gyldige i årene fremover. De skal naturligvis være fleksible nok til at kunne tilpasses ændrede behov. Det påhviler medlemsstaterne at indkredse de områder, hvor det haster mest med at træffe foranstaltninger på baggrund af deres nationale forhold og under hensyn til de fælles mål. For at støtte medlemsstaternes bestræbelser bør der samtidig og omgående sættes ind på følgende tre områder:

- Reformen og investeringer skal koncentreres om nøgleområderne
- Livslang læring skal gøres til en realitet
- Der skal langt om længe skabes et europæisk uddannelsesområde.

2.1. Reformen og investeringer skal koncentreres om nøgleområderne

I Rådets konklusioner om udvikling af humankapitalen¹ blev medlemsstaterne enige om at "styrke struktureret samarbejde til støtte for udvikling af humankapitalen og sikring af regelmæssig kontrol af resultaterne som led i arbejdsprogrammet for opfølgning af målene for uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne". EU's undervisningsministre bør i forbindelse med gennemførelsen af arbejdsprogrammet om uddannelsessystemernes mål prioritere drøftelserne af, hvilke ressourcer uddannelsesområdet har brug for, og hvordan de kan udnyttes så effektivt som muligt. Medlemsstaterne og Kommissionen skal desuden tage stilling til, hvilke samarbejdsområder, der er mest presserende.

De foranstaltninger, der er truffet i forbindelse med Kommissionens initiativ vedrørende uddannelsesøkonomi, kan bidrage til disse overvejelser, navnlig for så vidt angår indkredsningen af de områder og grupper, der vil få størst nytte af investeringerne. Der foreligger en lang række undersøgelser og analyser fra internationale organisationer (som f.eks. OECD), som bør udnyttes fuldt ud, så EU kan lade sig inspirere af den bedste internationale praksis.

¹ Rådets konklusioner af 25. november 2003 om udvikling af humankapitalen med henblik på social samhørighed og konkurrenceevne i vidensamfundet (EUT C 295 af 5.12.2003).

2.1.1. Effektiv mobilisering af de nødvendige ressourcer

I den nuværende økonomiske og budgetmæssige situation står argumenterne for den "betydelige forøgelse" af investeringerne i menneskelige ressourcer, som Det Europæiske Råd opfordrede til i Lissabon, stærkere end nogen sinde før, især fordi det er en forudsætning for såvel fremtidig vækst som social samhørighed. Der bør i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik for perioden 2003-2005¹ og de specifikke retningslinjer for beskæftigelsen arbejdes aktivt på at øge investeringerne i viden, bl.a. ved at forbedre uddannelsessystemernes kvalitet og effektivitet. Desuden bør penge, der bruges på humankapital, ikke betragtes som udgifter, men som en investering. Den nødvendige forøgelse af ressourcerne bør komme fra såvel den offentlige som den private sektor og fordelingen af roller og ansvar mellem de forskellige aktører skal være klart defineret og tage hensyn til de nationale systemer og forhold. Den nødvendige forøgelse bør kombineres med en mere effektiv anvendelse af ressourcer, bl.a. ved at fokusere investeringer på områder, der fører til højere kvalitet og relevans, bedre uddannelsesresultater og ved at målrette investeringerne mod individuelle behov.

På nationalt plan

- Flere offentlige investeringer inden for bestemte nøgleområder: målrettede forøgelser af de offentlige investeringer kan gennemføres inden for de nuværende budgetbegrænsninger. Dette kan gøres ved at skære ned på ineffektive investeringer og ved hensigtsmæssig overførsel af eksisterende midler til uddannelsesområdet.
- Et større bidrag fra den private sektor, navnlig inden for videregående uddannelse, voksenuddannelse og efter- og videreuddannelse. Selv om de offentlige myndigheder ikke bør lægge noget af deres ansvar fra sig, navnlig ikke når det drejer sig om at sikre lige adgang for alle til uddannelse af høj kvalitet, bør man imidlertid ved hjælp tilskyndelsesforanstaltninger tilskynde den private sektor til at yde et bidrag på disse områder, navnlig under hensyn til de krav, vidensamfundet stiller, og de begrænsede offentlige budgetter. Øget privat investering skal navnlig vise, at både arbejdsgivere og arbejdstagere har del i ansvaret for udvikling af kompetencer.

¹ Rådets henstilling af 26. juni 2003 om de overordnede retningslinjer for medlemsstaternes og Fællesskabets økonomiske politik (for perioden 2003-2005) (EUT L 195 af 1.8.2003).

På EU-plan

EF-midler, herunder strukturfondene og Den Europæiske Investeringsbank¹ skal også spille en større rolle i udviklingen af humankapital. Medlemsstaterne bør i højere grad udnytte dem til investeringer på uddannelsesområdet i overensstemmelse med de mål, der er fastsat i Lissabon-strategien.

2.1.2. Lærergerningen skal gøres mere attraktiv

Hvis reformerne skal lykkes, må det sikres, at lærerpersonalet er motiveret og veluddannet. Medlemsstaterne bør derfor om nødvendigt og i overensstemmelse med national lovgivning og praksis gennemføre foranstaltninger for at gøre lærergerningen mere attraktiv. Dette indebærer en indsats for at tiltrække de bedst egnede og fastholde dem i dette erhverv, bl.a. ved at tilbyde attraktive arbejdsbetingelser og passende karrierestrukturer og -udvikling. De skal desuden forberedes på de nye opgaver i forbindelse med det videnbaserede samfund og ændringerne i uddannelsessystemerne. Medlemsstaterne skal navnlig i overensstemmelse med national lovgivning og praksis yderligere styrke efter- og videreuddannelse af lærere og undervisere for at sætte dem i stand til at tage disse udfordringer op.

2.2. Livslang læring skal gøres til en realitet

2.2.1. Nye omfattende, sammenhængende og samordnede strategier

Som fremhævet i Rådets resolution af juni 2002² er livslang læring det styrende princip for uddannelses- og erhvervsuddannelsespolitikken. De nye behov for livslang læring forudsætter omfattende reformer og gennemførelsen af virkeligt omfattende, sammenhængende og samordnede nationale strategier, der tager hensyn til den europæiske kontekst.

Indsatsen bør navnlig koncentreres følgende områder:

¹ EIB's innovation 2010-initiativ.

² Rådets resolution af 27. juni 2002 om livslang læring (EFT C 163 af 9. juli 2002).

Alle borgere skal have de nøglekompetencer, de har brug for

Alle menneskers personlige udvikling og realisering, deres sociale og erhvervmæssige integration og senere læring afhænger i høj grad af, at de ved undervisningspagtens ophør er i besiddelse af en række nøglekompetencer. Nøglekompetencerne, som medlemsstaterne har ansvaret for, kan f.eks. omfatte beherskelse af modersmålet, fremmedsprog, matematiske færdigheder og grundlæggende kompetence i videnskab og teknologi, IKT-færdigheder, lære-at-lære-færdigheder, personlige og sociale færdigheder, iværksætterkultur og kulturel forståelse. Medlemsstaterne skal i den forbindelse navnlig:

- udvikle sammenhængende sprogpolitikker, der også omfatter relevant læreruddannelse. Unge, deres familier samt private og offentlige organer skal gøres mere bevidste om, hvor vigtigt det er at lære flere sprog og bevare sproglig mangfoldighed; Rådet har i den forbindelse for nylig opfordret medlemsstaterne til "at træffe de foranstaltninger, de anser for nødvendige for, så vidt muligt, at give eleverne mulighed for at lære to eller eventuelt flere sprog ud over deres modersmål"¹
- tilskynde yderligere til udvikling af en videnskabelig og teknisk kultur: dette vil skulle ske gennem reformer af undervisningsmetoder og -praksis. Der vil især skulle gøres en indsats for at motivere unge, navnlig piger, til at begynde videnskabelige og tekniske studier og karrierer
- fortsat fremme iværksætterfærdigheder: dette bør føre til udvikling af kreativitet og initiativ og skal baseres på en tilgang på tværs af undervisningsprogrammerne. Skolerne skal også have mulighed for at tilbyde aktiviteter, der fremmer iværksætterånd og -færdigheder.

I den forbindelse bør IKT-relaterede tjenester yderligere udvikles, så der gøres bedre brug af deres potentiale i forbindelse med undervisningsmetoder og -tilrettelæggelse, og således at eleverne inddrages i højere grad.

¹ Rådets resolution af 14. februar 2002 om fremme af den sproglige mangfoldighed og indlæringen af fremmedsprog inden for rammerne af gennemførelsen af målene for Det Europæiske Sprogår 2001 (EFT C 50 af 23. februar 2002).

Der skal skabes læringsmiljøer, der er åbne, attraktive og tilgængelige for alle

- lærere og undervisere bør opfordres til at tilpasse lærings- og undervisningsmetoder for at tage hensyn til ændringerne i deres rolle. I den forbindelse kan integration af IKT være nyttig med hensyn til udvikling af innovativ og effektiv pædagogik, der er tilpasset elevernes individuelle behov.
- der skal udvikles fleksible og åbne rammer for kvalifikationer og kompetencer. Sådanne tiltag skal tilskynde til livslang læring og til ordninger, som giver mulighed for, at kompetencer, der er erhvervet i ikke-formelle og uformelle rammer, anerkendes.
- informations- og vejledningstjenesternes rolle, kvalitet og koordinering bør styrkes, således at de støtter læring i alle aldre og inden for forskellige rammer, sætter borgerne i stand til at få læring og arbejde til at fungere sammen og navnlig gør det lettere for dem at få adgang til læring og gøre fremskridt gennem forskellige læringsmuligheder og karriereforløb. Der skal tages behørigt hensyn til de forskellige målgruppers individuelle krav og behov.
- partnerskab på alle niveauer (nationale, regionale, lokale og sektorielle) skal styrkes for at opnå, at alle parter (institutionelle partnere, arbejdsmarkedsparter, elever, lærere, civilsamfundet etc.) påtager sig en del af ansvaret og involverer sig fuldt ud i udviklingen af uddannelsessystemer, der er fleksible, effektive og åbne over for det omgivende samfund.

På linje med retningslinjerne for beskæftigelsespolitikken og som vedtaget i Rådets resolution om livslang læring bør medlemsstaterne øge indsatsen med henblik på at udvikle og gennemføre sammenhængende og omfattende strategier for livslang læring. Disse strategier skulle helst være på plads inden 2006. Alle systemets niveauer og dimensioner (det være sig formelle og ikke-formelle) skal være dækket, og alle de berørte aktører skal involveres heri, herunder arbejdsmarkedets parter. Rådet og Kommissionen ser i den forbindelse frem til de europæiske arbejdsmarkedsparters årlige rapport om gennemførelsen af deres "aktionsramme for livslang udvikling af kompetence og kvalifikationer"¹.

¹ Aktionsramme for livslang udvikling af kompetence og kvalifikationer, undertegnet af EFS, UNICE/UEAPME og CEEP den 28. februar 2002.

2.2.2. En målrettet indsats over for de dårligt stillede grupper

De unge, de højtuddannede og de erhvervsaktive har større mulighed for at drage fordel af livslang læring. De er bevidste om fordelene ved at ajourføre deres færdigheder og er derfor mere motiverede.

I modsætning hertil er de dårligt stillede grupper, som f.eks. personer med begrænset læse- og skrivefærdighed eller med ringe kvalifikationer, ældre arbejdstagere, personer, der bor i ugunstigt stillede områder eller i randområder, samt personer med indlæringsvanskeligheder eller med handicap ofte ret dårligt informeret om mulighederne for uddannelse. De mener ikke, at uddannelsesinstitutionerne og deres programmer er særlig relevante i forhold til deres behov. På baggrund af Lissabon-målsætningen om konkurrenceevne og social samhørighed er det vigtigt, at uddannelse fortsat bidrager til de sociale inddragelsespolitikker.

Som anført i Rådets resolution om "skolefrafald og manglende tilpasning til skolen"¹ er det skolens vigtigste opgave at gøre en pædagogisk indsats for, at hver elev får det bedst mulige udbytte, får sine forventninger indfriet og får mulighed for at udnytte sine evner. Endvidere er det af afgørende betydning at gøre disse dårligt stillede grupper bevidste om fordelene ved uddannelse og at gøre systemerne mere attraktive, tilgængelige og i højere grad udformet efter deres behov. I den forbindelse skal der lægges vægt på forebyggelse, tidlig sporing og individuel vejledning af udsatte personer. EU vil lægge særlig vægt på dette spørgsmål i sin opfølgning af gennemførelsen af de nationale strategier for livslang læring.

2.2.3. Anvendelse af fælles europæiske referencer og principper

Udvikling af fælles europæiske referencer og principper kan være en god støtte for nationale politikker. Selv om sådanne fælles referencer og principper ikke forpligter medlemsstaterne, medvirker de til at udvikle den gensidige tillid mellem nøgleaktørerne og bidrager således til at fremme reformerne. Sådanne fælles referencer og principper er i øjeblikket ved at blive fastlagt for en række vigtige aspekter i forbindelse med livslang læring som led i gennemførelsen af arbejdsprogrammet for opfølgningen af uddannelsessystemernes mål og Københavnserklæringen.

¹ Rådets resolution af 24. november 2003 om "skolen som et åbent læringsmiljø, der kan forebygge og imødegå skolefrafald og manglende tilpasning hos de unge og fremme deres sociale inddragelse" (EUT C 295 af 5. december 2003).

De vedrører:

- de nøglekompetencer, alle bør have mulighed for at erhverve, og som er nødvendige for efterfølgende læringsforløb
- de kompetencer og kvalifikationer, lærere og undervisere skal have for at kunne varetage deres opgaver, som stadig ændrer sig
- kvalitet i mobiliteten
- validering og anerkendelse af ikke-formel og uformel læring
- uddannelses- og erhvervsvejledning
- kvalitetssikring af erhvervsuddannelserne
- samt et europæisk meritoverførselssystem for erhvervsuddannelser.

Udviklingen af disse fælles europæiske referencer og principper bør prioriteres højt, og de bør gennemføres på nationalt plan under hensyntagen til nationale forhold og under hensyn til medlemsstaternes beføjelser.

2.3. Der skal skabes et europæisk uddannelsesområde

2.3.1. Behovet for en europæisk referenceramme for kvalifikationer

Det europæiske arbejdsmarked kan ikke fungere effektivt og gnidningsløst uden en fælles europæisk referenceramme for anerkendelse af kvalifikationer. Dette er også af stor betydning for hvert enkelt medlem af samfundet og for samfundet selv, idet ligebehandlingen på det europæiske arbejdsmarked og udviklingen af et EU-borgerskab bl.a. afhænger af, hvilke muligheder EU-borgerne reelt set har for at få deres eksamensbeviser og andre uddannelsescertifikater anerkendt i hele Europa. I kraft af den strukturelle og organisatoriske mangfoldighed, der gør sig gældende i Europa, er udbytte af læring og kompetencer, som den enkelte har erhvervet gennem programmer eller praktikperioder, et betydningsfuldt referencegrundlag i forbindelse med beskrivelse af kvalifikationer.

En sådan europæisk referenceramme bør naturligvis bygge på de nationale rammer, som også selv bør være sammenhængende og omfatte videregående uddannelser og erhvervsuddannelser. Den nødvendige gensidige tillid kan kun opbygges ved hjælp af ordninger for kvalitetssikring, der er tilstrækkeligt sammenlignelige og troværdige til at blive anerkendt af alle parter.

Derfor bør den fælles referenceramme for kvalitetssikring af erhvervsuddannelserne (som led i opfølgningen af Københavnserklæringen) og udarbejdelsen af en række vedtagne standarder, procedurer og retningslinjer for kvalitetssikring¹ (i tilknytning til Bologna-processen og som led i arbejdsprogrammet for uddannelsessystemernes mål²) være nogle af Europas allerhøjeste prioriteter.

2.3.2. Øget mobilitet gennem fjernelse af hindringer og aktiv promovering

Flere af de foranstaltninger, der er omtalt i de foregående afsnit, vil bidrage til at fremme mobiliteten, navnlig udviklingen af en europæisk referenceramme for kvalifikationer. Som led i Bologna-processen gav ministrene ligeledes for nylig tilsagn om at fremme mobiliteten, navnlig ved hjælp af tiltag, der giver mulighed for at medtage nationale lån og uddannelsesstøtte. Der er imidlertid fortsat administrative og juridiske hindringer for mobilitet, navnlig i forbindelse med anerkendelse af kompetencer og kvalifikationer.

Medlemsstaterne bør træffe passende foranstaltninger til at fjerne disse hindringer. Desuden bør medlemsstaterne yde den nødvendige økonomiske støtte i forbindelse med samt ud over fællesskabsprogrammerne, etablere passende organisatoriske rammer til fremme af kvalitet i mobiliteten, samt udvikle virtuel mobilitet navnlig på primær- og sekundærtrinnet. Mobilitet med henblik på uddannelse og undervisning bør øges på alle niveauer, navnlig som led i EU's uddannelsesprogrammer. Der skal særlig lægges vægt på mobilitet for lærere og undervisere som led i disses karriereudvikling samt mobilitet for personer, der gennemgår en erhvervsuddannelse.

¹ Kommuniké fra de europæiske undervisningsministres møde i Berlin den 19. september 2003 om virkeliggørelsen af det europæiske område for videregående uddannelse.

² Mål 3.5: Styrkelse af det europæiske samarbejde.

2.3.3. Styrkelse af den europæiske dimension i uddannelsen

Selv ikke i dag, 50 år efter starten, har det europæiske projekt opnået den nødvendige interesse og fulde støtte hos EU-borgerne. Selv om der er gjort fremskridt, navnlig takket være EU's foranstaltninger og programmer på uddannelses- og ungdomsområdet, bekræfter meningsmålinger jævnligt, at der er et presserende behov for at EU i højere grad sætter borgeren i centrum¹.

Dette var et centralt punkt i arbejdet i Konventet om Den Europæiske Unions fremtid, hvor et af de vigtigste mål var at få borgerne til at slutte stærkere op om det europæiske integrationsprojekt. Skolerne spiller en vigtig rolle med henblik på at sikre, at alle er informeret om og forstår betydningen af den europæiske integration.

Alle uddannelsessystemerne bør sikre, at eleverne ved afslutningen af uddannelsen på sekundærtrinnet har den viden og de kompetencer, der skal til for at forberede dem på deres rolle som kommende EU-borgere. Dette kræver især, at sprogundervisningen forbedres på alle niveauer, og at den europæiske dimension styrkes i læreruddannelsen og i læseplanerne på primær- og sekundærtrinnet.

¹ "Public Opinion in the European Union". Eurobarometer 59 (juni 2003). Europa-Kommissionen, GD for Presse og Kommunikation.

AFSNIT III - EN STYRKET PROFIL FOR UDDANNELSE 2010

3.1. Øge det europæiske arbejdsprogramms synlighed

Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 kan kun give resultater i medlemsstaterne og i EU, hvis arbejdsprogrammet får større vægt i den samlede Lissabon-strategi. Erfaringerne fra de to første år af det europæiske arbejdsprogramms gennemførelse viser, at det er nødvendigt at styrke dets profil og status på alle niveauer. For at uddannelse og erhvervsuddannelse kan blive en reel drivkraft i Lissabon-strategien, er det afgørende, at Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 inddrages i behørigt omfang i de politikker, der udarbejdes i de forskellige lande.

For at øge det europæiske arbejdsprogramms synlighed og indvirkning på nationalt plan må landene fremover blive bedre til at mobilisere de relevante kræfter og i højere grad inddrage alle de berørte aktører og civilsamfundet i almindelighed. Det vil være nødvendigt med en løbende indsats for at oplyse om programmet og sikre, at det fungerer optimalt, både i de enkelte lande og på EU-plan.

3.2. En mere effektiv gennemførelse af programmet

- For at indsatsen kan få størst mulig virkning, må man udnytte mulighederne i den åbne koordinationsmetode bedst muligt og i en udformning, der er tilpasset til uddannelse og erhvervsuddannelse. Arbejdsprogrammet for Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 er en kompleks proces at gennemføre og inddrager store menneskelige og finansielle ressourcer, som gør det muligt at bane vejen for samarbejde. I den kommende tid vil der blive truffet foranstaltninger til bedre at præcisere mandatet for arbejdsgrupperne, rationalisere de forskellige metoder og skabe større synergi. Passende former for peer review kan også udvikles og anvendes, så mindre grupper af lande får mulighed for at samarbejde om spørgsmål af fælles interesse.
- Virkningerne og synligheden af den samlede indsats afhænger også af, at der er sammenhæng mellem de forskellige initiativer inden for uddannelse og erhvervsuddannelse. Inden 2006 bør samordningen mellem foranstaltningerne vedrørende erhvervsuddannelse på EU-plan (prioriteter og opfølgning af Københavnserklæringen), livslang læring (opfølgning af Rådets resolution) og mobilitet (gennemførelse af henstillingen og handlingsplanen om mobilitet) være en realitet.

For de 31 lande, der deltager i Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010, bør der også være en bedre koordination med Bologna-processen. Generelt set vil det fremover blive vanskeligere at begrunde ikke-integrerede sideløbende foranstaltninger, såvel inden for videregående uddannelse som erhvervsuddannelse, medmindre de klart er mere vidtrækkende og effektive.

- Gennem det arbejde, der hidtil er udført, har man konstateret, at der på visse nøgleområder mangler relevante og sammenlignelige oplysninger til at måle, hvilke fremskridt der gøres i forhold til de fastsatte mål. Kvaliteten og sammenligneligheden af de nuværende indikatorer bør forbedres, navnlig i forbindelse med livslang læring, og de skal ajourføres med jævne mellemrum. Der skal opstilles prioriteter for udviklingen af et begrænset antal nye indikatorer, samtidig med at der tages højde for det arbejde, der udføres af andre instanser på området. Den stående arbejdsgruppe om indikatorer og alle de andre relevante arbejdsgrupper opfordres inden udgangen af 2004 til at udarbejde en begrænset liste over nye indikatorer og at angive, hvordan de skal udarbejdes. På grundlag heraf vil Kommissionen forelægge en liste over nye indikatorer, som Rådet vil skulle tage stilling til. Der bør lægges særlig vægt på følgende områder: nøglekompetencer og navnlig lære-at-lære, effektiviteten af investeringerne, IKT, mobilitet samt voksenuddannelse og erhvervsuddannelse.

3.3. Styrkelse af samarbejdet og måling af fremskridtene

For at fastholde den dynamik, der er blevet bygget op, er det efter Kommissionens og Rådets opfattelse absolut nødvendigt at indføre en regelmæssig opfølgning af fremskridtene hen imod uddannelsessystemernes fælles mål. Dette vil være et vigtigt fremskridt med hensyn til at forbedre den åbne koordinationsmetodes virkninger og effektivitet på uddannelsesområdet. Man bør dog undgå at skabe for meget bureaukrati med en sådan opfølgningsmekanisme.

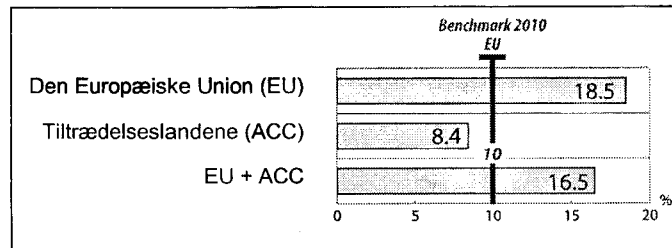
Rådet og Kommissionen vil hvert andet år forelægge Det Europæiske Råds forårsmøde en fælles rapport om gennemførelsen af arbejdsprogrammet (Uddannelse og erhvervsuddannelse 2010) for uddannelsessystemernes mål (dvs. i 2006, 2008 og 2010). I forbindelse hermed skal medlemsstaterne forelægge Kommissionen de nødvendige oplysninger om de foranstaltninger, der er truffet, og de fremskridt, der er gjort på nationalt plan med hensyn til at opfylde de fælles mål. Dette bør så vidt muligt ske i takt med orienteringen om de europæiske beskæftigelsespolitikker og de sociale inddragelsespolitikker.

Sådanne oplysninger fra medlemsstaterne skal afspejle de prioriteter, der er opstillet for reformer og foranstaltninger i det enkelte land under hensyn til landets særlige situation. Dette erstatter de specifikke rapporter, der i dag skal udarbejdes som led i gennemførelsen af handlingsplanen om mobilitet og opfølgningen af Rådets resolution om livslang læring. Som led i den integrerede tilgang vil disse oplysninger også dække gennemførelsen af Københavnserklæringen og omfatte aspekter i forbindelse med Bologna-processen.

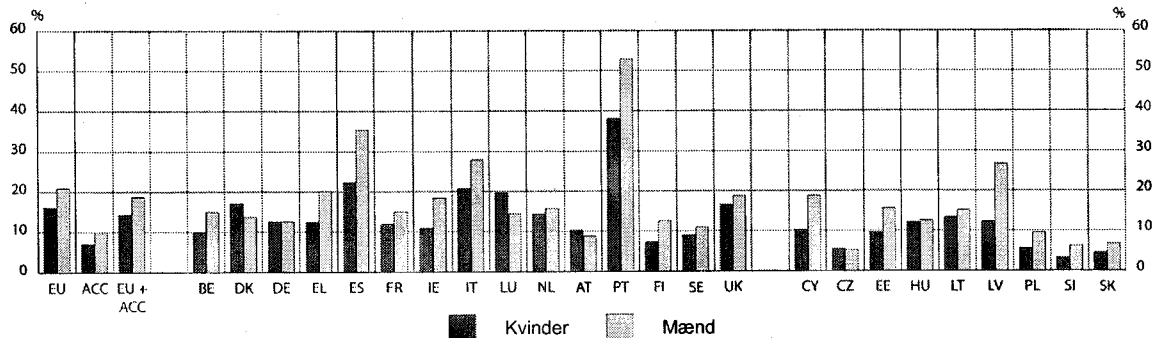
STATISTISK BILAG

PERSONER MED KORT SKOLEGANG

Procentdel af befolkningen i alderen 18-24 år der kun har afsluttet uddannelse på folkeskoleniveau, og som ikke har påbegyndt yderligere almen eller erhvervsrettet uddannelse (2002)

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken

	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	12,4	15,4	12,5	16,1	29,0	13,4	14,7	24,3	17,0	15,0	9,5	45,5	9,9	10,0	17,7
Kvinder	9,9	17,0	12,5	12,3	22,3	11,9	10,8	20,7	19,6	14,3	10,3	38,1	7,3	8,9	16,6
Mænd	14,9	13,8	12,5	20,1	35,4	14,9	18,4	27,9	14,4	15,7	8,8	52,9	12,6	11,0	18,8

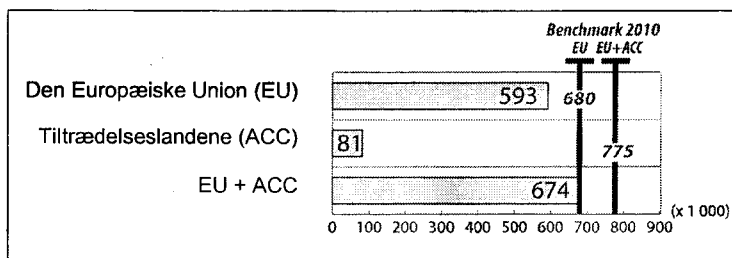
	EU	ACC	EU + ACC	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
I alt	18,5	8,4	16,5	14,0	5,4	12,6	12,3	14,3	19,5	7,6	4,8	5,6
Kvinder	16,1	6,9	14,2	10,2	5,5	9,6	12,1	13,4	12,2	5,6	3,3	4,6
Mænd	20,9	10,0	18,7	18,8	5,2	15,6	12,5	15,1	26,7	9,5	6,2	6,7

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.
Bemærkninger: UK: data kun foreløbige. Malta: data foreligger ikke.

Det nuværende EU-gennemsnit for personer med kort skolegang er 18,5%. I tiltrædelseslandene er det blot ca. 8,4% af befolkningen i alderen 18-24 år, der kun har afsluttet uddannelse på folkeskoleniveau. Disse lande klarer sig således bedre end EU-landene med hensyn til andelen af personer med kort skolegang. I en række lande, bl.a. Grækenland, Frankrig og Luxembourg, har andelen af personer med kort skolegang været konstant faldende siden begyndelsen af 1990'erne. I Danmark og Portugal vendte den faldende udvikling fra begyndelsen af 1990'erne imidlertid i midten af 1990'erne, og andelen af personer med kort skolegang ligger nu tæt på niveauet fra begyndelsen af 1990'erne.

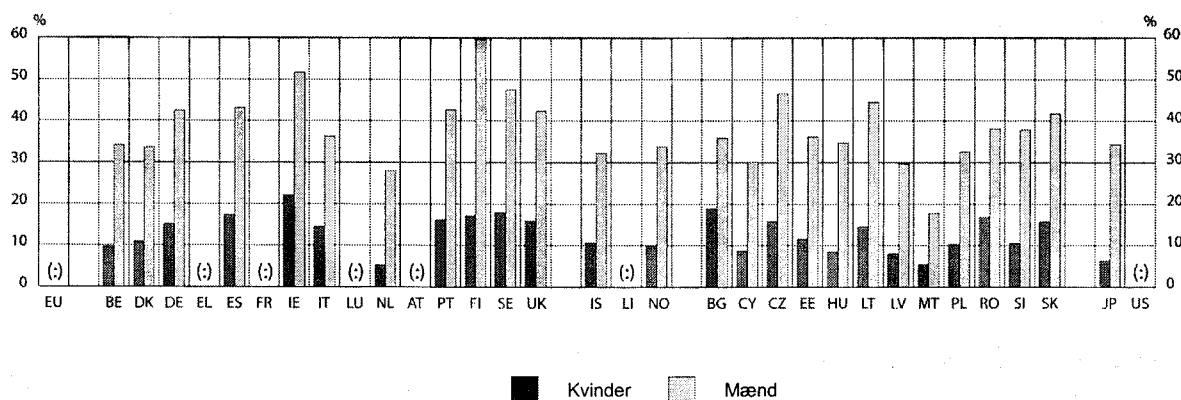
KANDIDATER I MATEMATIK, NATURVIDENSKAB OG TEKNOLOGI

Samlet antal kandidater fra videregående uddannelser (ISCED-niveau 5A, 5B og 6) inden for matematik, naturvidenskab og teknologi (2001)

Kilde: Eurostat, UOE

Antal studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi som en procentdel af det samlede antal studerende på videregående uddannelser (ISCED-niveau 5A, 5B og 6) (2001)

	EU	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	(:)	21,2	20,8	29,1	(:)	29,5	(:)	35,5	24,0	16,8	16,5	(:)	27,5	36,8	30,0	27,9
Kvinder	(:)	9,7	10,9	15,1	(:)	17,3	(:)	22,1	14,5	(:)	5,2	(:)	16,2	17,2	17,9	16,0
Mænd	(:)	34,1	33,6	42,4	(:)	43,1	(:)	51,6	36,2	(:)	28,0	(:)	42,6	59,6	47,5	42,3

...	IS	LI	NO	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK	JP	US
I alt	18,7	(:)	19,8	26,2	17,7	31,3	21,3	20,4	26,6	16,3	11,0	19,9	26,9	22,5	28,3	21,9	(:)
Kvinder	10,7	(:)	10,1	18,8	8,7	15,8	11,5	8,5	14,5	8,0	5,4	10,3	16,9	10,5	15,7	6,4	(:)
Mænd	32,2	(:)	33,8	35,9	30,1	46,6	36,1	34,7	44,5	29,7	17,8	32,6	38,1	37,9	41,7	34,3	(:)

Kilde: Eurostat, UOE.

Supplerende bemærkninger: DK, FR, IT, LU, FI, UK og CY: data for 2000. Grækenland: data foreligger ikke. UK: data kun foreløbige.

Det fremgår af de foreliggende data¹, at EU-15 vil skulle øge antallet af kandidater i matematik, naturvidenskab og teknologi med knap 90 000 om året inden 2010. Efter den næste udvidelse af EU i 2004 vil dette europæiske benchmark naturligvis blive forhøjet, og EU-25 vil skulle øge det samlede antal kandidater på disse områder med mere end 100 000 om året.

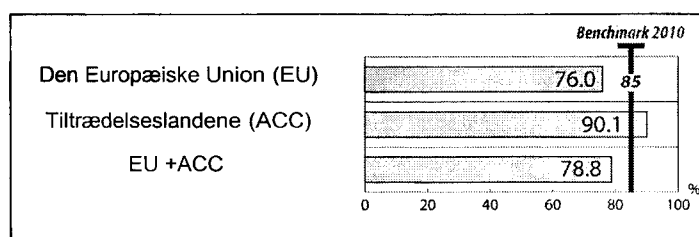
En gennemgang af andelen af studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi viser tydeligt, at de kønsrelaterede skævheder er et stort problem, hvilket Rådet også understregede i sine konklusioner om de europæiske benchmarks. Irland er rent faktisk det eneste land, hvor mere end 20% af de studerende på disse områder er kvinder. I modsætning hertil udgør kvinder mindre end 10% af de studerende i Nederlandene og Belgien. Dette er også tilfældet i en række tiltrædelseslande (Cypern, Ungarn, Letland og Malta). En forbedring af kønsfordelingen blandt de studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi vil også bidrage til at øge det samlede antal kandidater på disse områder.

Hvis man ser på andelen af mandlige studerende, kan man konstatere, at disse studier er mest populære blandt mænd i Finland og Irland (mere end 50% af de mandlige studerende er indskrevet på disse studier). De store forskelle mellem andelen af studerende inden for matematik, naturvidenskab og teknologi i de europæiske lande kommer også til udtryk i andelen af kandidater på disse områder i forhold til det samlede antal kandidater.

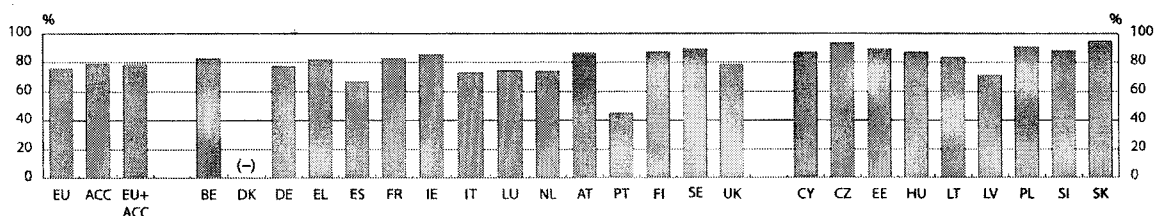
¹ De foreliggende data om kandidaterne, bl.a. kønsopdelingen, er på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt sammenlignelige, da visse lande medregner kandidater to gange.

FULDFØRELSE AF EN UNGDOMSUDDANNELSE

Procentdel af 22-årige, der mindst har afsluttet en ungdomsuddannelse (ISCED-niveau 3), 2002¹

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken

BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
82,6	(-)	77,4	82,1	66,6	82,9	85,6	72,9	74,2	73,9	86,5	44,9	87,3	89,3	78,7

EU	ACC	EU + ACC		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
76,0	90,1	78,8		86,9	93,4	89,2	87,2	83,5	71,2	91,0	88,1	94,6

– Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken, 2002.

– Bemærkninger:

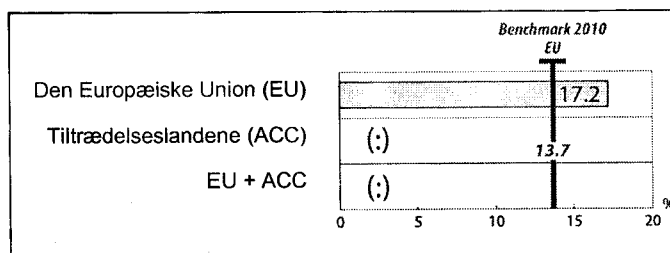
- (1) Sammenlignelige data for Danmark om gennemførelsesprocenten for 22-årige foreligger ikke. Strukturindikatoren for fuldførelse af uddannelse viser imidlertid, at 79,6% af de 20-24-årige i Danmark mindst havde gennemført en ungdomsuddannelse (2002).
- (2) UK: data kun foreløbige. Malta: data foreligger ikke.

Det nuværende gennemsnit i EU er 76%. Selv om en række lande kun har forbedret deres resultater ganske lidt i de senere år, har andre lande, f.eks. Portugal, gjort betydelige fremskridt. I EU og tiltrædelseslandene i gennemsnit har næsten 79% af de 22-årige mindst afsluttet en ungdomsuddannelse. I en række EU-lande ligger gennemførelsesprocenten over 80%, bl.a. i Belgien, Frankrig, Grækenland, Irland, Østrig, Finland og Sverige. Portugal har den laveste gennemførelsesprocent (45%), men denne procentdel har været stærkt stigende i de senere år. Den gennemsnitlige gennemførelsesprocent for ungdomsuddannelser i tiltrædelseslandene ligger på 90,1%. I alle tiltrædelseslandene ligger gennemførelsesprocenten for ungdomsuddannelser tæt på eller højere end EU-gennemsnittet. Resultaterne er særlig bemærkelsesværdige i Slovakiet (94,6%), Den Tjekkiske Republik (93,4%) og Polen (91,0%).

¹ Den indikator, der er anvendt her, svarer til det af Rådet vedtagne benchmark, som opererer med 22-årige. Eurostat finder imidlertid, at denne indikator kun er af begrænset værdi, da den er etableret på grundlag af en relativt lille stikprøve som led i undersøgelsen af arbejdsstyrken. Ved målingen af dette benchmark vil denne indikator blive anvendt sammen med den strukturindikator for fuldførelse af uddannelse, der angiver den procentdel af befolkningen mellem 20 og 24, der mindst har gennemført en ungdomsuddannelse.

NØGLEKOMPETENCER

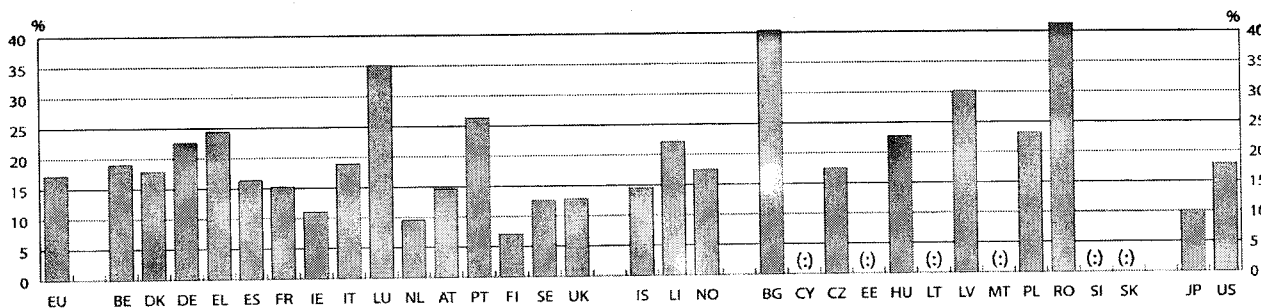
Procentdel af elever med læsefærdigheder på niveau 1 eller lavere på PISA-skalaen over læsefærdigheder, 2000

Kilde: OECD/PISA 2000¹

Bemærkninger:

Inden 2010 skal andelen af 15-årige med ringe læsefærdigheder i EU være faldet med mindst 20% i forhold til år 2000. I 2000 var andelen af 15-årige med læsefærdigheder på niveau 1 eller lavere på 17,2% i EU-15. Derfor er benchmark blevet fastsat til 13,7%.

EU		B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
17,2		19,0	17,9	22,6	24,4	16,3	15,2	11,0	18,9	35,1	9,5	14,6	26,3	7,0	12,6	12,8
IS	LI	NO	BG	CZ	EE	CY	LV	LT	HU	MT	PL	RO	SI	SK	JP	US
14,5	22,1	17,5	40,3	17,5	(.)	(.)	30,1	(.)	22,7	(.)	23,2	41,3	(.)	(.)	10,1	17,9

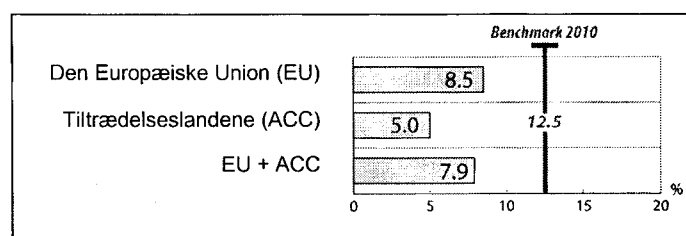
Kilde: OECD/PISA 2000.

Det fremgår af tabellen, at gennemsnitligt 17,2% af de 15-årige har dårlige resultater i medlemsstaterne. Ifølge det europæiske benchmark, der er vedtaget af Rådet, bør denne andel falde med 20%, så den kommer ned på 13,7% i 2010. I Finland, Nederlandene, Irland, Østrig, Sverige og Det Forenede Kongerige opnår mindre end 15% af de 15-årige dårlige resultater i henhold til definitionen i PISA-undersøgelsen om læsefærdigheder. Men i andre EU-lande er denne procentdel højere. I Tyskland, Grækenland, Luxembourg og Portugal opnår mere end 20% dårlige resultater ifølge undersøgelsen. Dette tal overstiger 40% i Bulgarien og Rumænien.

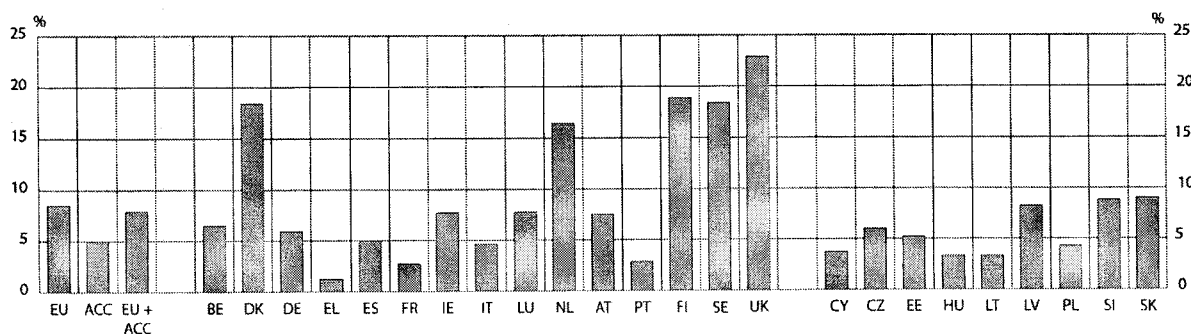
¹ Nederlandenes resultater er kun blevet delvist offentliggjort i OECD's PISA-rapport, da Nederlandene ikke levede op til den krævede svarprocent på 80.

DELTAGELSE I LIVSLANG LÆRING

Procentdel af befolkningen i alderen 25-64 år, der har deltaget i almen eller erhvervsrettet uddannelse inden for de seneste 4 uger forud for undersøgelsen (2002)

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
I alt	6,5	18,4	5,9	1,2	5,0	2,7	7,7	4,6	7,8	16,4	7,5	2,9	18,9	18,4	22,9
Kvinder	6,3	20,7	5,6	1,1	5,4	3,0	8,8	4,7	6,6	15,9	7,4	3,3	21,4	21,2	26,8
Mænd	6,8	16,1	6,2	1,2	4,5	2,4	6,5	4,5	9,1	16,9	7,6	2,4	16,5	15,6	19,3

	EU	ACC	EU + ACC		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	SI	SK
I alt	8,5	5,0	7,9		3,7	6,0	5,2	3,3	3,3	8,2	4,3	8,8	9,0
Kvinder	9,2	5,4	8,5		3,8	5,8	6,7	3,7	4,2	10,9	4,7	9,2	9,4
Mænd	7,9	4,5	7,3		3,6	6,2	3,6	2,9	2,3	5,2	3,9	8,4	8,7

Kilde: Eurostat, undersøgelse af arbejdsstyrken.

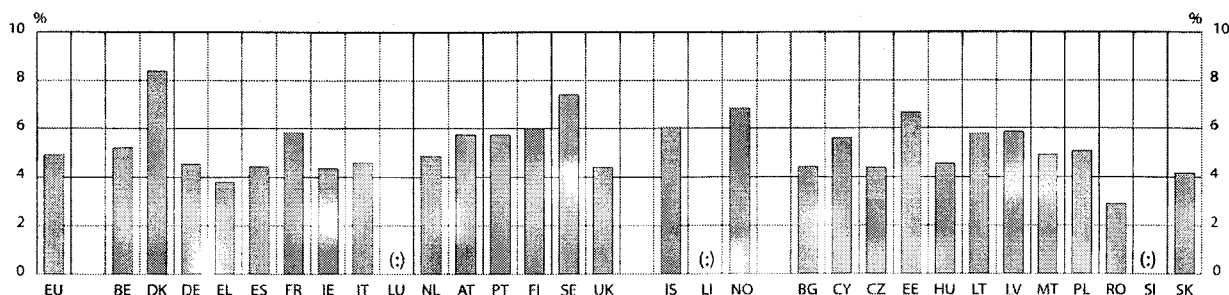
Bemærkning: FR: data om almen uddannelse og erhvervsuddannelse indsamles, hvis de foreligger, når undersøgelsen foretages, i stedet for fire uger forud for undersøgelsen som i de øvrige lande. Supplerende bemærkning: Malta: data foreligger ikke.

Gennemsnittet for EU-15 er på 8,5%, hvilket betyder, at i en given periode på en måned vil 8-9 ud af 100 personer have deltaget i uddannelsesaktiviteter¹. Gennemsnitstendensen for EU-15 har været stabil i de sidste fire år. Den vil imidlertid blive noget lavere med udvidelsen, da gennemsnittet for tiltrædelseslandene var på ca. 5,0% i 2002. Der er store forskelle fra land til land. De fire lande med de bedste resultater er Det Forenede Kongerige, Sverige, Finland og Danmark, tæt efterfulgt af Nederlandene. Gennemsnitsniveauet for landene med de bedste resultater er på over 20%, mens der er konstateret meget lavere niveauer i en række medlemsstater og tiltrædelseslande.

¹ Kommissionen er ved at forberede en voksenuddannelsesundersøgelse. Det endelige forslag til undersøgelsen vil blive fremsat inden udgangen af 2004 og vil være baseret på henstillingerne fra den taskforce, der i øjeblikket er ved at udvikle den dertil hørende metodologi. Voksenuddannelsesundersøgelse forventes at give et mere fuldstændigt billede af deltagelsen i livslang læring.

INVESTERING I MENNESKELIGE RESSOURCER

1. Offentlige udgifter til uddannelse som procent af BNP, 2000

EU-15	EU + ACC	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
4,94	4,94	5,21	8,38	4,53	3,79	4,43	5,83	4,36	4,58	(:)	4,87	5,75	5,74	5,99	7,39	4,41

IS	LI	NO	ACC	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK
6,04	(:)	6,84	4,86	4,41	5,60	4,38	6,66	4,54	5,78	5,86	4,91	5,06	2,89	(:)	4,15

Kilde: Eurostat, UOE.

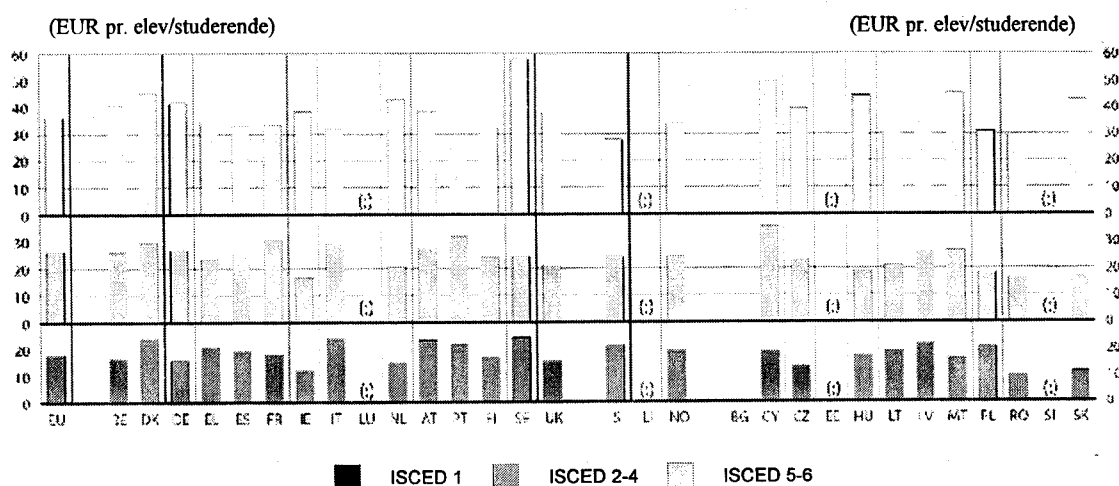
Det fremgår tydeligt af ovenstående data, at der er store forskelle mellem de offentlige udgifter til uddannelse som procent af BNP fra land til land. I Danmark og Sverige udgør disse udgifter mere end 7% af BNP, og i en række lande (Belgien, Frankrig, Østrig, Portugal og Finland) ligger udgifterne til uddannelse på 5-6% af BNP. Denne procentdel er imidlertid lavere end 5% i Tyskland, Grækenland, Spanien, Italien, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige. Også i tiltrædelseslandene er uddannelse en vigtig udgiftspost. I Estland udgør de offentlige udgifter til uddannelse mere end 6% af BNP, mens de ligger på 5-6% af BNP i Cypern, Letland, Litauen og Polen.

Mellem 1995 og 2000 faldt andelen af offentlige udgifter til uddannelse som procentdel af BNP en smule og steg kun i fire lande. Kun i Grækenland var der betydelige stigninger, mens der var et stort fald i Irland, Finland og Det Forenede Kongerige¹. Der skal naturligvis tages højde for den demografiske udvikling, da hovedparten af de offentlige udgifter til uddannelse vedrører unge, og andelen af unge på under 25 år er faldet med 1,5 procentpoint mellem 1995 og 2000. Tallene viser også, at andelen af unge studerende vokser, og at de opnår stadig højere kvalifikationer.

¹ Denne konstatering skal for Irlands og Finlands vedkommende ses i lyset af den hurtige vækst i BNP. I Irland blev de samlede udgifter til uddannelse f.eks. fordoblet mellem 1993 og 2000, mens BNP voksede med 140 % (begge i nominelle beløb). Som følge heraf faldt udgiftskvoten på trods af den hurtige vækst i de absolutte udgiftstal.

2. Samlede udgifter til uddannelsesinstitutioner pr. elev/studerende opgjort for hvert uddannelsesniveau set i forhold til BNP pr. indbygger

Det fremgår af indikatoren, at tiltrædelseslandene hvad angår de samlede udgifter pr. elev/studerende set i forhold til BNP pr. indbygger ligger på næsten samme niveau som de nuværende medlemsstater. I Belgien, Danmark, Tyskland, Nederlandene og Sverige beløber de samlede udgifter pr. elev/studerende inden for de videregående uddannelser sig til over 40% af BNP pr. indbygger. Det samme gælder for Cypern, Ungarn, Letland, Malta og Slovakiet. Frankrig og Portugal har (med 30%) de højeste samlede udgifter pr. elev/studerende i forhold til BNP pr. indbygger til uddannelse på sekundærtrinnet. Det samme gælder Cypern. De samlede udgifter til uddannelse på primærtrinnet pr. elev/studerende set i forhold til BNP pr. indbygger beløber sig til over 20% i Danmark, Grækenland, Italien, Østrig, Portugal, Sverige, Letland og Polen.

	EU	BE	DK	DE	EL	ES	FR	IE	IT	LU	NL	AT	PT	FI	SE	UK
ISCED 5-6	36.1	40.8	45.3	41.7	34.7	33.0	33.3	38.1	32.2	:	42.8	38.3	29.3	32.6	57.8	38.0
ISCED 2-4	26.3	26.1	29.5	26.8	23.2	25.7	30.3	16.4	29.2	:	20.3	27.1	31.7	24.0	24.2	21.0
ISCED 1	18.0	16.3	24.2	16.1	20.9	19.5	17.8	12.1	24.2	:	14.8	23.1	21.9	17.1	24.2	15.2

	IS	LI	NO	EU+ACC	ACC	BG	CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK
ISCED 5-6	27.9	(:)	34.2	36.6	35.4	(:)	49.9	39.4	(:)	44.1	30.6	43.6	45.0	30.8	29.7	(:)	42.7
ISCED 2-4	24.3	(:)	24.3	26.1	20.1	(:)	35.5	23.1	(:)	18.5	20.9	26.2	26.4	18.1	16.2	(:)	16.6
ISCED 1	21.6	(:)	19.5	17.4	18.3	(:)	19.0	13.2	(:)	17.4	18.7	22.0	16.4	20.6	9.9	(:)	11.3

Kilde: Eurostat, UOE.